

כותבים ל"קשר" קו 300 והעתונות

הגיע לידי גיליון מס' 21 של "קשר". המאמר המלומד של ד"ר ירון כץ, המתיימר ללמד את תולדות העתונות, מגלה בפרט מרכזי מידה של בוורות, רשלנות, חוסר מחקר והפקרות אקדמית אם לא גרוע מזה.

בפרשת האוטובוס בקו 300 (עמ' 52) אומר המומחה הנ"ל: "הפירסומים הרשמיים טענו בתחילה כי רק שניים מהמחבלים נהרגו, ואילו לאחר מכן נטען כי כל הארבעה נהרגו בעת פעולת החילוץ. בעקבות זאת פירסם העתון "חדשות", ללא אישור הצנזורה, תמונה ובה נראה אחד המחבלים מובל מהאוטובוס בעודו חי. בתגובה לפירסום זה הורה הצנזור לסגור לארבעה ימים את בית הדפוס של העתון..."
בעמוד ממול (53) אף מופיע שער גיליון "חדשות", ובו התמונה הנ"ל.

אף מלה אחת מכל זה אינה אמת. אילו טרח החוקר המלומד ליטול משקפיים ולהסתכל בתאריך שעל אותו גיליון "חדשות", היה מגלה להפתעתו שמופיע בו התאריך 29 במאי 1984 תודש וחצי אחרי האירוע. התמונה לא פורסמה בלי אישור הצנזורה, והצנזור לא סגר את הדפוס בגלל התמונה. הכל עורבא פרת.

האמת, שקל מאוד לבדוק אותה, היא זו: בגיליון הראשון של "העולם הזה" אחרי האירוע, נרמז (במגבלות הצנזורה) שהיה פשע מלחמה. ההוכחה לכך היא התצלום של צלמת "העולם הזה", ענת סרגוסטי, שבה נראה החטוף החי, ולידו אנשי שב"כ וכן יצחק מרדכי.

הצנזור אסר את פירסום התמונה. איימנו בעתירה לבג"ץ, ואז נכנע הצנזור. התמונה פורסמה בשער "העולם הזה" הנושא את התאריך 25 באפריל 1984.

שני העתונים האחרים, שגם בידיהם היו תצלומים של החטוף החי, "מעריב" ו"חדשות" יכלו אף הם לפרסם באותו מועד את התצלומים, באישור הצנזורה. שניהם

נכנעו ללחצים ולא עשו כן. "חדשות" פירסם את תצלומי, כמובן באישור הצנזור, רק 34 ימים (!) אחרי "העולם הזה".

הצנזור אכן אסר את הופעת "חדשות" לכמה ימים, אך בגלל עניין שונה לגמרי — פירסום העובדה שהתמנתה ועדת זורע.

כל ההשתלשלות תוארה בצורה נכונה בסידרת הטלוויזיה, שהוקרנה לא מכבר.

השקר בדבר תפקידו של "חדשות" בגילוי הפרשה, תוך העלמת החלק המכריע של "העולם הזה", נולד סמוך לאירוע. הוא משקף את השנאה שרחשו רבים מהעתונאים הוותיקים ל"העולם הזה", ואת החיבה שרחשו רבים מהצעירים ל"חדשות". אבל מזור ששקר זה, שהוכחש כבר הרבה פעמים בעקבות פירסומים שגויים, מצא את מקומו בביטאון המתיימר להיות אקדמי, האמור להקפיד על סטנדרטים מינימליים של חקירה ובידיקה.

אורי אבנרי
תל אביב

תגובת מחבר המאמר, ד"ר ירון כץ

הערכתו למר אבנרי היא רבה ביותר, ואני מודה לו שהוא קרא את מאמרי או חלקים ממנו. את תגובתי אחלק לשני חלקים, שמהווים חלק מן המכלול:

1. עבודת המחקר איננה מתיימרת ללמד את תולדות העתונות, אלא דנה בהשפעת התקשורת הגלובלית על מדיניות הסיקור של אמצעי התקשורת בישראל. לצערי, מר אבנרי כלל לא הבין את מטרת המחקר.

לעצם העניין, הוויכוח בדבר התפקיד ההיסטורי של אנשים שונים, שמר אבנרי הוא רק צד אחד ממנו, מוכר לי. עם זאת, ויכוח זה לא קשור למחקר עצמו, שמהווה חלק מתהליך שנוצר בתורה הישראלית ואינו עוסק בתרומה אישית כלשהי להתפתחות זו.

נושא זה ראוי למחקר נפרד, ואז דבריו של אבנרי יהיו רלוונטיים.

המחקר עצמו מעלה תיזה שחוכה להתייחס אליה, ולכן אבקש למקד את הדיון בנושא המחקר עצמו. ראוי לציין כי מסקנות המחקר הוכיחו את עצמן בפרספקטיבה של ראייה לעתיד. מאז פירסום המחקר התרחשו אירועים נוספים שמבססים את טענות המחקר, ובהם הסיקור של התקשורת בתכרוך ובכלל זה צילום ושידור של פציעת שני חיילים, ופקודת מטכ"ל חדשה שקוראת לחיילי צה"ל לשנות את גישתם לתקשורת ולשתף עמה פעולה.

עובדות אלה מוכיחות את חשיבותו של מחקר זה. לעומת זאת, פועלו של מר אבנרי באופן אישי ראוי למחקר בפני עצמו ולא רק לאיזכור, ובכוונתי ליצור עימו קשר בזמן הקרוב בכדי לבחון אפשרות של מחקר שיבחן את תרומתו להתפתחות העתונות בישראל ובכלל זה את הוויכוח בענייני בנושא שאותו הוא מעלה.

2. מעבר לכך, ובדרגת חשיבות רבה יותר לדעתי, אינני יכול להתעלם מהסגנון הבוטח והתוקפני שבו נכתב המכתב שכן התעלמות כזו מהווה הסכמה שבשתיקה לתופעה שראויה לגינוי. אם סגנון דיבור כזה אפשרי אולי להבין בנסיבות מסוימות, הרי שכשהדברים עולים על הכתב הדבר חמור ביותר.

אבקש לראות את ההערות האישיות במכתבי זה אך ורק בתגובה למכתבו של מר אבנרי. כפי שניתן להבין ממכתבי, אני עורך הפרדה מוחלטת בין הצד הענייני והצד האישי. מאחר ואינני מכיר אישית את מר אבנרי, וככל הידוע לי הוא אינו מכיר אותי באופן אישי, נראה לי שמן הראוי להימנע מהערות אישיות ולהתמקד בהתייחסות עניינית שתרחיב ותתרום לדיון בנושא המחקר.

ד"ר ירון כץ
המרכז לחינוך טכנולוגי, חולון